

MIŠKO IŠMINTIS

Įkvepiantis ir praktiškas stovyklavimo
gamtoje vadovas

Nessmuk

(George W. Sears)

Nr. 1 daugiau
nei **100** metų!

Klasikinė knyga apie
išlikimą gamtoje –
pirmą kartą
lietuviškai

obuolys.

Nessmuk
(George Washington Sears)

MIŠKO IŠMINTIS

**Įkvepiantis ir praktiškas stovyklavimo
gamtoje vadovas**

Vertė
UAB „KNYGŲ MINISTERIJA“

Turinys

PRATARMĖ / 7

I SKYRIUS

Persidirbimas ir poilsis, iškylos ir iškylautojai,
kaip iškylauti ir kodėl nepasiseka / 9

II SKYRIUS

Kuprinė, kirvukas, peiliai, skardiniai indai, meškerės, žvejybos reikmenys,
smulkmenų maišelis / 17

III SKYRIUS

Pasiklydimas, stovyklavimas, primityvios ar patogios sąlygos, vabzdžiai,
stovyklos ir kaip jas įrengti / 29

IV SKYRIUS

Stovyklos laužas ir jo svarba, netinkamas ir švaistūniškas kūrimo būdas,
kaip teisingai sukrauti laužą / 51

V SKYRIUS

Žvejyba museline ir nemuseline meškere, įrankiai ir masalai, pamąstymai
apie kilnųjį meną, prožektorius ant galvos, varlių gaudymas / 61

VI SKYRIUS

Stovyklos kulinarija – kaip tai paprasta, ir keli patarimai, kaip paprastai
paruošti maistą, laužas maistui gaminti ir lauko virtuvė / 81

VII SKYRIUS

Daugiau patarimų apie maisto gaminimą ir keli paprasti receptai.
Duona, kava, bulvės, sriubos, troškiniai, pupelės, žuvis, mėsa, žvėriena / 101

VIII SKYRIUS

Dešimties dienų kelionė laukinėje gamtoje, keliaujant vienas / 123

IX SKYRIUS.

Plaukimas kanoja. Lengva kanoja ir dvipusis irklas, įvairios
kanojos įvairiems irkluotojams, priežastys rinktis kedro kanoją,
pagamintą klinkeriniu būdu / 139

X SKYRIUS

Įvairenybės, kur vykti stovyklauti, kodėl klinkerinė? Šakos ir šakelės / 151

Nesmark.

Pratarmė

Leidiny „Miško išmintis“ skiriamas didžiajai gamtos mylėtojų miniai kaip kišeninis gyvenimo miške žinynas.

Nes plytų ir skiedinio purvyne veši nusikaltimai
Ir ritmingai pulsuoja blogis;
Žmonės per anksti suglemba
Nuo gatvėse įklotų prakeiksmo.

Plaučiai užnuodyti, pečiai sulinkę
Nuo fabrikų ir kasyklų tvankumos;
O besiblaškančioje minioje tyko mirtis –
Tačiau ji vengia ąžuolo ir pušies šešėlio.

NESSMUK

I skyrius

PERSIDIRBIMAS IR POILSIS, IŠKYLOS IR IŠKYLAUTOJAI, KAIP IŠKYLAUTI IR KODĖL NEPASISEKA

Herbertui Spenserui* nebūtina perplaukti vandenyno, kad mums pasakytų, jog esame pernelyg daug dirbanti tauta, kad mūsų plaukai pražyla dešimčia metų anksčiau nei anglo arba „kad mes jau per daug tikėjome darbo evangelija“ ir „atėjo jo laikas skelbti poilsio evangeliją“. Visa tai tiesa. Bet mes dirbame sunkiau, per tam tikrą laiką nuveikiame daugiau ir gyvename tiek pat ilgai, kiek ir lėtesnės tautos. Kalbant apie žilus plaukus – galbūt žili plaukai geriau nei jokie; ir faktas yra tas, kad vidutinis britas nuplinka taip pat anksti, kaip ir pražyla amerikietis. Tačiau jo žodžiuose: „Kiekviename rate sutikau žmonių, kurie patys patyrė nervinį išsekimą dėl įtampos darbe arba minėjo draugus, kurie arba nusižudė dėl persidirbimo, arba tapo visam laikui neįgalūs, arba ilgą laiką veltui bandė atgauti

* Herbertas Spenseris (*Herbert Spencer*, 1820–1903) – Anglijos filosofas, sociologas, biologas, klasikinio liberalizmo teoretikas, „stipriausiųjų išlikimo“ teorijos kūrėjas.

sveikatą“, yra liūdnos prasmės. Labai teisingai pasakyta. Būtent nuolatinė įtampa, be pertraukos ar poilsio, devyniais atvejais iš dešimties baigiasi tuo, ką gydytojai vadina „nerviniu išsekimu“, kažkuo panašiu į paralyžių, nuo kurio kenčiantysis retai kada visiškai atsigauja.

Spenseris cituoja tą keistą senąją kronikininką Fruasarą*, sakiusį: „Anglai savo malonumais mėgaujasi liūdnei, kaip jiems ir įprasta“; ir mano, kad jei šis gyventų dabar, apie amerikiečius pasakytų: „Jie savo malonumais mėgaujasi skubotai, kaip jiems ir įprasta.“ Galbūt.

Tai skubos ir nerimo amžius. Viskas, kas lėtesnis už garą, rizikuoja „likti nuošalyje“. Pinigai greitai uždirbami ir lengvai išleidžiami. Beveik visi užimti, sunkiai dirbantys amerikiečiai intuityviai jaučia poreikį bent kartą per metus pailsėti ir atsipalaiduoti, ir visi – arba beveik visi – pasirenkę dosniai, tiesą sakant, pernelyg dosniai sumokėti už tai, kas padės pailsėti, atsigauti ir pasportuoti. Deja, turiu pasakyti, kad dažniausiai esame apgaunami. Paprastai vasaros poilsiautojas, vykstantis į mišką, prie ežero ar upės sveikatingumo ir sporto tikslais, už kiekvieną išleistą dolerį gauna apie dešimt centų vertės. Dauguma pripažins – bent jau sau – kad po mėnesio atostogų grįžta į darbą su vidiniu nusivylimo ir pralaimėjimo jausmu. Turėdami pinigų, leidžiame juos laisvai. Visame civilizuotame pasaulyje esame

* Žanas Fruasaras (*Jean Froissart*, 1333 ar 1337 – apie 1400) – prancūzų kronikininkas, aprašęs 1326–1400 m. (Šimtamečio karo pirmosios pusės) laikotarpį, sukūręs „Artūro ciklo“ riterių romaną „Meliadoras“.

garsūs išlaidumu mokėdami už malonumus, bet mus žeidžia žinojimas, kad buvome apgauti, ir būtent tai dauguma iš mūsų supranta pasibaigus vasaros atostogoms. Milijonieriui tai neturi didelės reikšmės. Nusprendęs vasarą praleisti šiaurės miškuose, jis gali dosniai mokėti už laivus, kariatas ir „asmeninį aptarnavimą“. Jam nereikia svarstyti apie patogumą ir ekonomiškumą vykstant į mišką ar prie upės. Tegul juo rūpinasi vedliai, o šiems ir vietos savininkams jis dosniai atseikės iš savo kišenės.

Aš rašau ne jiems ir vargu ar galiu kuo padėti. Tačiau yra šimtai tūkstančių praktiškų, darbščių žmonių, daugelis jų toli gražu ne turtuoliai: mechanikai, menininkai, rašytojai, prekybininkai, tarnautojai, verslininkai, žodžiu, dirbantys žmonės, kuriems labai reikia ir kurie nusipelno bent kartą per metus pailsėti ir atsipalaiduoti. Aš rašau jiems ir dėl jų.

Galbūt daugiau nei penkiasdešimties metų atsidavimas „miško išmanymui“ leidžia man duoti keletą naudingų patarimų ir pasiūlymų tiems, kurių svajonės įtempto darbo sezono metu sukasi apie stovyklavietės gyvenimą prie vandens, lauke ir miške.

Pastebėjau, kad beveik visi, kurie iš tiesų myli gamtą ir stovyklavimą po atviru dangumi, praleidžia nemažai laiko planuodami būsimas keliones arba aptarinėdami praėjusias, vis dar atminty branginamas keliones ir malonumus.

Kai kalnų upeliai užšąla ir siaučia šiaurės vėjai, kai žvarbūs žiemos vėjai gena šlapdrią ir sniegą, kai lyjant buvimas lauke

darosi nepakenčiamas, kai metų laikas, orai ir įstatymai sutaria, kad žvėrimis, paukščiams ir žmonėms atėjo „uždaras metas“, malonu su keletu bendraminčių susirinkti mėgstamoje vietoje prie įkaitusios krosnelės ir dalytis pasakojimais, nuomonėmis bei patirtimi. Galbūt jie nesutars dėl geriausios išvykos vietos, dėl muselių, meškerių, ričių, šautuvų ir t. t. ar daugybės kitų aptartinų klausimų. Bet vieną dalyką pripažįsta visi. Kiekvienas be išimties į pasirinktą vietą išsiruošė su per daug daiktų, per daug bagažo, ir beveik visi naudojosi valtimis, bent dvigubai sunkesnėmis, nei reikėtų. Pagunda įsigyti tą ar aną būtiną stovyklavimo reikmenį buvo per stipri, ir mes iškeliavome į palaimintus miškus, apsikrovę manta, tinkama nešuliniam mului. Taip daryti nereikia.

Keliaukite lengvai. Kuo lengviau, tuo geriau. Turėkite tik paprasčiausių daiktų sveikatai, patogumui ir malonumui.

Žinoma, jei ketinate įsirengti nuolatinę stovyklą ir galite ją pasiekti valtimi ar ratais, lengvumas nėra toks svarbus, tačiau net ir tokiu atveju verta stengtis nepasiimti per daug daiktų, nes su jais greičiausiai patirsite daugiau vargo nei naudos ir galiausiai išvykdami juos paliksite.

Apie miško drabužius prirašyta nemažai kvailysčių, esą tai turėtų būti „stiprūs, šiuurkštūs vilnoniai drabužiai“. Jums nereikia šiuurkščių vilnionių drabužių. Plonas vidutinio storumo kašmyro vilnos švarkas, liemenė ir kelnės – be medvilninio pamušalo. Spalva – pilka arba rusva (abi tinka). Dveji minkšti, stori vilnoniai marškiniai, dvi poros plonų, bet tvirtų vilnionių apatinių

kelnių, dvi poros tvirtų vilnonių kojinių ar puskojinių – štai kokių drabužių jums reikia stovyklaujant miške. Taip pat kepurės ir batų arba blauzdinių. Rinkdamiesi batus nesileisite įkalbinami avėti ilgaaulių sunkių storapadžių, kaip dažnai pataria neišmanantys rašytojai. Sunkūs, ilgaauliai batai yra varginanti našta sudėtingame žygyje per nepraeinamus miškus. Net mokasinai yra geriau. Įvairūs antbačiai, tiesą sakant, pernelyg vargina juos užsegant ir atsegant. Lengvi batai geriausia. Ne ploni, nepraktiški, o lengvi pagal faktinį svorį. Keletas patarimų, padėsiančių išsirinkti geriausią miško avalynę: batai turi būti su vienu pado sluoksniu, su viengubu užkulniu ir viengubu priekiu, su lengvu vidpadžiu. Batų galinė dalis iš tvirtos *country kip* odos, priekis iš tvirtos prancūziškos veršiuko odos, 2,5 centimetro aukščio kulnas su plieninėmis vinutėmis, išorinis kietas užkulnis; dirželiai siauri, iš plonos prancūziškos veršiuko odos, apjuosus susegami užpakalinės dalies viršuje. Padas tvirtas, iš ispaninio ažuolo, pritvirtintas vinutėmis, o ne prisiūtas, nors abu būdai geri. Tokie batai sveria gerokai mažiau nei gremėzdiški, brangūs batai, paprastai rekomenduojami avėti miške, o kad suprastum, pirmiausia reikia išbandyti.

Kepurė turėtų būti iš plono, minkšto veltinio, neaukšta ir plačiu kraštu, spalva turėtų derėti prie drabužių.

Tinkama kepurė ir batai nėra nereikšmingas dalykas, todėl tam verta skirti šiek tiek dėmesio. Atidžiai įsitikinkite, kad batai būtų ne per siauri, o kepurė ne per laisva. Pasirinkęs pirmiau aprašytą aprangą keliautojas turės atsargoje vienerius marškinius,

vieną porą apatinių kelnių ir vieną porą kojinių. Minkštas, šiltas miegmaišis, atvirais galais ir pakankamai ilgas, kad apklotų miegantįjį, kartu su stačiakampiu 2–2,5 metro neperšlampamu brezentu, suteiks šilumos ir priedangą naktį ir kartu svers apie 2,5 kilogramo. Kartu su atsarginiais drabužiais, tai sudarys apie 3,5 kilogramo sausų daiktų, kuriuos reikės nešti, o to pakanka, kad jaustumėtės patogiai.

Vėlyvą vasarą, kanoja keliaudamas per miškingas šiaurės vietoves, sutikau daug grupių, apsikrovusių tiek nereikalingos mantos, kad tiesiog pasibaisėjau. Kodėl sumanus verslininkas, keliaujantis su vedliu ir beveik kasnakt apsistojantis miško stovyklavietės viešbutyje, turėtų temptis milžinišką krepšį, pilną vilnionių ir impregnuotų antklodžių, atsarginių drabužių, puodų, keptuvių ir virdulių, 4 kilogramų svorio 10-ojo kalibro šautuvą ir dvi meškeres, ir dar papildomą porą sunkių batų, permestų per šautuvą, – na, tai vienas iš tų dalykų, kurių aš niekada nesuprasiu. Mano paties nešulys, įskaitant kanoją, atsarginius drabužius, miegmaišį, dviejų dienų maisto atsargas, kišeninį kirvuką, meškerę ir kuprinę, niekada neviršijo 12 kilogramų, ir aš buvau pasirėngęs stovyklauti bet kur ir bet kada.

Žmonės, svarstantys apie išvyką į mišką, yra linkę pradėti ruoštis gerokai iš anksto ir prisirinkti daug smulkmenų, kurios atrodo naudingos ir patogios stovyklaujant; gal būtų ir neblogai, bet nešulys bus per sunkus. Geriau pabandyti išsiaiškinti, kaip galima keliauti pernelyg neapsikraunant. Geras planas yra laisvalaikio apgalvoti kelionę ir sudaryti būtiniausių daiktų

sąrašą, juos iš anksto įsigyti ir patogiai susidėti, kad nieko reikalingo nepritrūktų kaip tik tada ir ten, kur to negalima gauti. Sąrašas bus ilgesnis, nei galima pagalvoti, bet nešulys nebūtinai griozdiškas ar sunkus. Kadangi man paprastai priskiriamas gebėjimas keliauti ar leistis į ilgus žygius mišku su ypač lengva manta, pateiksiu daiktų, kuriuos nešuos, sąrašą.

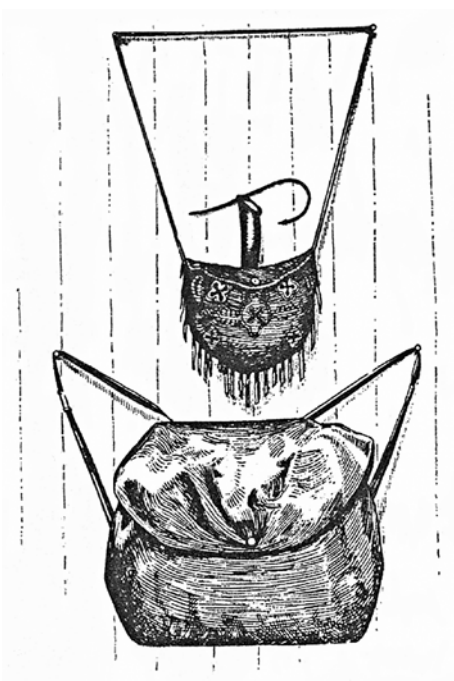
II skyrius

KUPRINĖ, KIRVUKAS, PEILIAI, SKARDINIAI INDAI,
MEŠKERĖS, ŽVEJYBOS REIKMENYS, SMULKMENŲ MAIŠELIS

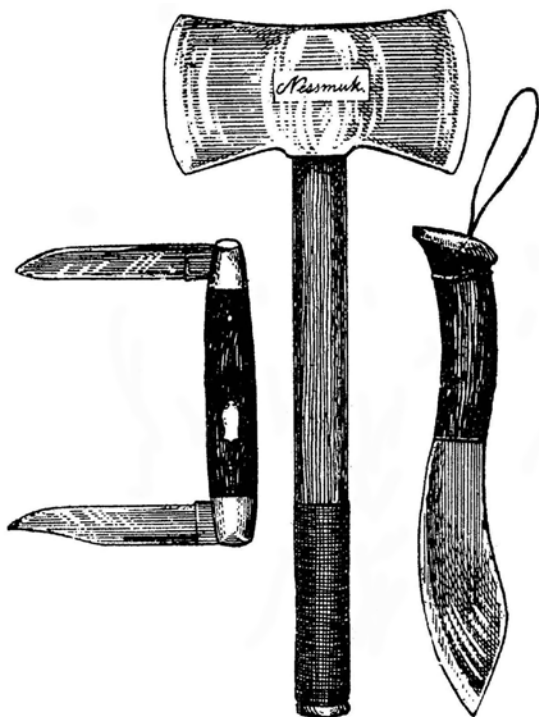
Drabužiai, miegmaišis ir brezentas – tai viskas, ką reikia aprašyti šioje kategorijoje. Taip pat kuprinė (arba krepšys), meškerė su rite, valai, muselės, kabliukai ir visa mano žvejybos įranga, kišeninis kirvukas, peiliai ir metaliniai indai. Pirmiausia kuprinė. Kadangi ją greičiausiai teks nešti daugybę kilometrų, būtų gerai, kad ji nuo pat pradžių būtų tinkama ir patogi. Nesileiskite įkalbinami nešti krepšį. Žinau, kad jis labai mėgstamas šiaurės miškuose ir kitose vietovėse, kurias dažniausiai renkasi vedliai ir sportinės žūklės mėgėjai. Bet man jis nepatinka. Pripažįstu, jame galima nešti kepalą duonos, arbatos, cukraus ir t. t., jų nesuspaudžiant, o butelius, keraminius indus ir kitą dūžtančią mantą jame gabantis saugiau nei kuprinėje. Bet jis jokių būdu neišliks neperšlapęs lyjant ar taškantis bangoms, be to, krepšys daugiau nei dvigubai sunkesnis už kuprinę – o sušlapęs dar pasunkės – ir aš mieliau turėčiau duonos,

arbatos, cukraus ir kitus produktus šiek tiek suspaustus, bet ne permirkusius. Taip pat galima pastebėti, kad žmogus yra stuburinis gyvūnas ir turėtų gerbti savo stuburą. Prikrautą krepšį nešti sunku ir visada yra rizikos pažeisti stuburą. Kuprinė ant nugaros patogiai priglunda ir nespaudžia. Paveiksle parodyta kuprinė – geros konstrukcijos, o originalas, kurį nešioju daugelį metų, mane tenkina visais atžvilgiais. Jos talpa daugiau nei 18 litrų, į ją įsidedu miegmaišį, brezentą, kirvuką, smulkmenų maišelį, skardinius indus, žvejybos reikmenis, drabužius ir maisto dviem dienoms. Tuščia ji sveria vos 340 gramų.

KUPRINĖ IR SMULKMENŲ MAIŠELIS

Paveiksle pavaizduoti kirvukas ir peiliai puikiausiai tiks visoms pjaustymo reikmėms. Kiekvienas savaip geras ir nau dingas, ypač kirvukas – geriausias kišeninio kirvuko modelis, kokį tik esu radęs. Čia leiskite šiek tiek nukrypti ir pakalbėti apie šį nepakeičiamą įrankį, nes, kiek man žinoma, tai sunkiausiai įsigijamas ir tobuliausias stovyklavimo reikmuo. Dar nesulaukęs dvylikos metų supratau, kad lengvas kirvukas yra nepamainomas gyvenimo miške įrankis, taip pat pastebėjau, kad jį labai sunku gauti. Išbandžiau stogdengių kirvius, medžio apdirbimo kirvius ir paprastus nedidelius kirvukus, kuriuos galima rasti kaimo ūkinių prekių parduotuvėse, bet nė vienas netenkinio. Turėjau nemažai kirvukų, pagamintų kalvių, kurie gyrėsi aštrių įrankių gamybos įgūdžiais, bet šie buvo patys prasčiausi – nieko panašaus nei ant žemės, nei joje – žudikiškos išvaizdos, nepatogūs, pernelyg sunkūs, nesubalansuoti ir neproporcingi. Ieškojau dvylika metų, kol pagaliau radau tinkamą dviašmenį kišeninį kirvuką. Jis buvo pagamintas Ročesteryje, chirurginių instrumentų gamintojo Bušnelio vardu. Jį įsigyti kainavo laiko ir pinigų. Vieną lietingą šeštadienį dirbau, drožiau iš medžio. Sugaišau dieną kelionei į Ročesterį, kitą dieną laukiau geležtės, sumokėjau už ją tris dolerius ir dar kitą dieną grįžau namo. Kelionė laivu kainavo vieną dolerį, kitos išlaidos – du doleriai, trys prarastos dienos ir dar vienas lietingas sekmadienis odinio dėklo ir karijos medžio rankenos gamybai.

KIRVUKAS IR P EIII AI

Mano šmaikštūs draugai, visuomet pasirengę padėti man apskaičiuoti medžioklės ir žvejybos reikmenų kainą, parengę dalykišką sąmatą, kurią padėjo ten, kur tikrai pirmiausia pamatytčiau ryte. Pradėsiu nuo to, kad iš penkių, prisidėjusių prie šio nedidelio pokšto, – visi stipresni ir didesni vyrukai už mane – keturi jau nuėję „ten, kur niekada nemato saulės“. Nukopijavau šį raštelį tokį, koks jis yra šiandien, pageltusiame nuo senumo popieriuje. Nes išsaugojau jį daugiau nei keturiasdešimt metų.

Skaitykite likusius
140 iš 160 puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Išgyvenimo menas – įkvepianti kelionė į laukinę gamtą, tylą ir paprastumą.

Legendinė ir nesenstanti stovyklavimo literatūros klasika.

Ši knyga – tai pirmą kartą lietuviškai leidžiamas vieno žymiausių gamtos gyvenimo filosofų ir išgyvenimo gamtoje judėjimo pradininko George'o W. Searso, geriau žinomo slapyvardžiu *Nessmuk*, veikalas *Woodcraft and Camping*, pirmąkart išleistas dar 1884 m.

Tai viena žinomiausių ir geriausiai parduodamų visų laikų knygų apie gyvenimą gamtoje. Joje *Nessmuk* dalijasi sukauptomis žiniomis ir asmenine patirtimi. Po sunkios ligos jis pasitraukė į gamtą – su savadarbe kanoja išplaukė tyrinėti Adirondako kalnų, kur miško tylą ir paprastumą padėjo atgauti jėgas. Iš šios kelionės gimė įkvėptas, šiltas, humoro nestokojantis pasakojimas apie žmogaus ir gamtos ryšį, bei visada aktualų išgyvenimo meną.

Per daugiau nei 50 metų patirtį Šiaurės Amerikos miškuose *Nessmuk* išmoko, ką reiškia gyventi paprastai, bet išmintingai. Šioje knygoje jis praktiškai ir įtaigiai pasakoja apie:

- »→ lengvos stovyklavimo įrangos pasirinkimą,
- »→ laužų kūrimą ir stovyklų įsirengimą,
- »→ maisto gamybą gamtoje,
- »→ žvejybą, medžioklę bei kanojų gamybą.

Knygoje rasite dešimtis nesudėtingų, bet gardžių receptų – nuo sriubų ir troškinių iki keptos žuvies ar žvėrienos. Jau skaitant ima tekėti seilės!

Aiški, vaizdinga ir subtilaus sarkazmo persmelkta *Nessmuk* knyga ne tik naudinga, bet ir smagi. Jo papasakotos linksmos situacijos, nuotykių ir gamtos kontempliacijos įtraukia ir dažnai prajuokina.

Tai daugiau nei vadovas. Tai kultūrinė ir dvasinė kelionė į laukinę gamtą – knyga tiems, kurie trokšta pabėgti nuo triukšmo, atrasti tylą ir prisiminti, kaip paprasta būti laimingam.

ANNO 2004

Kiekviena nupirktą
knygą = pasodintas medis

www.obuolys.lt

Slaptas klubas

ISBN 978-609-484-827-8

9 786094 848278

Negrafinė literatūra > Pomėgiai

Užsakymas ir išsiuntimas

SKAITANTIS ŽMOGUS YRA GRAŽUS